

# Progressiv övertidsersättning

De allra flesta, kanske alla, kollektivavtal som Sveriges Ingenjörer har ingått reglerar övertidsarbete både i termer av hur många timmar som arbetsgivaren kan beordra samt ersättningen för utfört arbete.

Den allmänna övertiden som arbetsgivaren kan beordra är oftast satt till ett visst antal timmar per vecka(or), månad(er) och år (kalenderår). I vissa avtal finns möjligheten att efter förhandling beordra medarbetare att arbeta ytterligare ett antal timmar. De flesta avtal bygger på att arbetsgivaren har relativt stor makt beträffande om det ska utföras något övertidsarbete. För många av Sveriges Ingenjörers medlemmar är det dock oftast i praktiken så att det helt enkelt är mycket arbete som ska utföras och övertidsarbetet "beordras" i efterhand. Många är även de medlemmar som av olika anledningar, ibland mer eller mindre påtvingade för att överhuvudtaget kunna bli erbjuden jobbet, har avtalat bort rätten till övertidsersättning. Denna motion bygger på att arbetsgivaren har rätt att leda och fördela arbetet och syftar till att belysa de incitament som föreligger hos arbetsgivaren för att beordra medarbetare till övertid. Motionens syfte är att minska antalet arbetade övertidstimmar och vill framför allt lyfta fram mekanismer som styr olika gruppers agerande. Motionen har ingen ambition att vara ett färdigt avtalsyrkande.

## Incitament

Arbetsgivare tjänar oftast mer pengar på att låta befintlig personal utföra övertidsarbete i stället för att anställa fler medarbetare även fast ersättningen för övertidsarbete är högre <sup>[källa behövs]</sup>. Genom att införa en progressiv övertidsersättning som är rätt konstruerad kan marginalkostnaden för arbetsgivaren bli så pass stor att den överstiger marginalnyttan av en ytterligare övertidstimme och skulle då kunna leda till att den "sista" övertidstimmen aldrig blir utförd.

Arbetsgivaren skulle kunna argumentera för att samma mekanism leder till att incitamentet för medarbetaren ökar för varje ytterligare övertidstimme som utförs. Det stämmer i sak men så länge som arbetsgivaren har hela makten att styra över uttaget av övertid kan arbetsgivaren alltid välja att inte beordra fler övertidstimmar. I gengäld kommer antagligen arbetsgivaren att kräva att arbetstagarorganisationerna inte kommer att ha någon rätt att begränsa den enskilde medarbetarens övertidstimmar. En del inom förbundet skulle säkert kunna tycka att ett sådant avtal gör att arbetsgivaren bara kan "köpa" sig fler övertidstimmar och missar då möjligheten till att förhandla om dels ytterligare övertid (förbundsstyrelsen får gärna ta fram lite siffror kring hur ofta, antalet beviljade timmar samt värdet av dessa) men även kring skadestånd när arbetsgivaren bryter mot avtalet. Motionären är tyvärr lite cynisk och tror att de flesta uppgörelser inte alltid leder till mer än att arbetsgivaren betalar ett skadestånd till facket men det finns säkert goda exempel när så har skett.

Ett annat motargument skulle kunna vara att det blir tekniskt krångligt men eftersom motionären tänker sig en matematisk funktion för detta kan det i dagens digitaliserade samhälle inte vara några större problem.

Arbetsgivarens motyrkande kommer nog att vara att den första övertidstimmen ska vara betydligt billigare än vad den är idag för att överhuvudtaget gå med på någont sådant. Många arbetsgivare, säger i

alla fall att de, värnar om den berömda balansen i livet. Genom lite snillrik åsiksaikido kan nog de flesta arbetsgivare inse att de behöver reglera sig själva, särskilt när det bara handlar om pengar.

Nuvarnade avtal har en till stor del konstant, eller styckvis konstant, övertidsersättning för den enskilde medarbetaren. Den extra nytta, om nu någon sådan existerar, som varje ytterligare övertidstimme genererar kommer sannolikt avta mer och mer för varje ytterligare övertidstimme som utförs. Den uppoffring i form av försämrad hälsa, missade födelsedagar med mera kan rimligtvis tänkas öka eller kort och gott så upplever människor att "kostnaden" ökar för varje ytterligare timme som ägnas till arbetet. Motionen vill helt enkelt finna svar på hur ett avtal kan konstrueras så att våra medlemmar kan få betalt för den faktiska livskostnaden som uppstår.

Titeln på motionen handlar om marginalkostnaden och inte den totala kostnaden. Tänkbara följdverkningar av en progressiv övertidsersättning skulle kunna vara att enskilda medarbetare kommer att arbeta färre övertidstimmar och att fler medarbetare börjar arbeta övertid. Förhoppningen är att en sådan förändring leder till totalt färre övertidstimmar.

Denna motion skulle nog kunna bli anlagad för att springa arbetsgivarnas intressen vilket till viss del den gör eftersom att arbetsgivarna oftast vill stärka rätten till oinskränkt arbetsledning. Motionens egentliga yrkande är nog mer av en fråga kring om progressiv övertidsersättning kan leda till ett minskat uttag av övertid. Har det aldrig hänt att Sveriges Ingenjörer har yrkat på en progressiv övertidsersättning så är det ett skäl i sig. Har inget förbund drivit frågan så är det självklart att Sveriges Ingenjörer ska göra det om inte annat för att säga att vi var först.

Motionen lämnar ett medvetet utrymme för förbundet att fastställa om yrkandena ska handla om sammanhängande övertidsarbete och eller endast den sammanräknade övertiden över längre perioder så som ett år. Som ett uppslag till debatten är det rimligt att även ta med frågor som rör eventuellt återförande av övertid och hur det skulle kunna se ut.

För att Sveriges Ingenjörers medlemmar ska arbeta färre övertidstimmar eller i alla fall få en högre ersättning vill motionären:

**Att:**

**Sveriges Ingenjörer ska verka för en progressiv\* övertidsersättning.**

\*Motionen väljer att inte närmare gå in på hur det ska se ut utan överlämnar den frågan till FUM. Det kan mycket väl vara på den enkla formen  $ax+b$

**Namn och kontakt:**

Sveriges Ingenjörer i Norr

Johan Granberg 0706275246, johan.granberg@volvo.com